

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

Методичні рекомендації до самостійної роботи навчальної дисципліни

Методологія наукових досліджень

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Автор: доц. Дяків М.В.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№1 від “31” серпня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

Вступ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологічний інструментарій, завдяки якому здійснюється науково-дослідна робота впорядкована за певними принципами. Навчальна дисципліна спрямована на вивчення і залучення до науково-дослідної роботи методів, призначених для відповідних завдань, щоб вирішити певні пізнавальні і практичні проблеми.

Метою вивчення навчальної дисципліни “Методології наукових досліджень” є з’ясування сутності науки та наукових досліджень шляхом усвідомлення функцій, засвоєнням категоріального апарату, визначенням мети, предмету і об’єкту наукового дослідження та набуттям навик проведення самостійного наукового дослідження. На початковому етапі наукового дослідження метою є вивчення стану об’єкта дослідження, його конкретизація відносно історико-культурних змін, оцінки сучасного стану проблеми, збору матеріалу про об’єкт та висунення і обґрунтування гіпотез. Метою наукового дослідження на другому етапі є застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження для характеристики досліджуваних процесів, виявлення закономірностей і тенденцій їх розвитку. Важливим у третьому етапі проведення наукового дослідження є узагальнення результатів, апробація та реалізація результатів дослідження.

Згідно навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти другого рівня вищої освіти в циклі загальної підготовки навчальна дисципліна “Методологія наукових досліджень” є однією з основних у підготовці студента до наукової роботи. Програма курсу спрямована на розвиток здатності розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва у процесі навчання, що передбачає застосування та використання певних методів, принципів та наукових підходів. Побудова логічного мислення сприяє розвитку теорії науки, а тому предметом навчальної дисципліни є метод, як засіб пізнання об’єкту або явища дослідження.

Основна увага направлена на вивчення теоретико-концептуальних основ науки, як фундаментальної бази сформованої в ході розвитку людства. Другою важливою складовою навчальної дисципліни є методологія наукових досліджень, в яку входить об’єкт і предмет наукового дослідження, методи дослідження та їх класифікація, стадії наукового дослідження.

В результаті вивчення “Методології наукових досліджень” студент повинен знати: підготовку та організацію проведення наукового дослідження, зміст дисципліни та загальнонаукову та конкретно-наукову методологію проведення наукового дослідження, етапи виконання наукового дослідження.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні займатись розробкою конкретно-теоретичних і науково-виробничих задач прикладного характеру, що визначається специфікою відповідного напрямку вищої освіти. Також вони повинні проводити аналіз стану, вирішення проблем за матеріалами вітчизняних і зарубіжних публікацій, патентно-інформаційних досліджень з метою визначення рівня техніки, обґрунтування мети дослідження. Використовувати методи дослідження, які застосовуються під час вирішення науково-дослідної задачі, розробки методики дослідження, його апаратного забезпечення. Застосовувати науковий аналіз і узагальнення фактичного матеріалу, який використовується у процесі дослідження. Успішне оволодіння студентами методико-методологічними принципами проведення дослідження і навичками роботи допомагає їм у подальшому у ефективній професійній діяльності.

2. Пояснювальна записка

Особливістю наукових досліджень у сфері мистецтвознавства є набуття професійної методології та методики дослідження здобувача теми в процесі самостійного опрацювання поставлених завдань. Науково-дослідницька робота – це головний шлях набуття, примноження й оновлення знань, який передбачає вміння ставити наукові завдання, планувати їх виконання, організувати збір та обробку інформації, а також створювати умови для генерування нових ідей та їх практичної реалізації. Самостійна робота проводиться відповідно до тематичних модулів методології наукових досліджень і розрахована на самостійне поглиблене вивчення низки пріоритетних завдань, що сприятимуть розвитку логічного мислення, розширенню термінологічного запасу, виробленню чіткого порядку та принципів методики наукового дослідження тощо. Внаслідок виконання самостійної роботи студенти апробують авторські концепції, ідеї, проводять аналіз предмету та об'єкту дослідження згідно методів. Базові знання з методології наукових досліджень студенти отримують під час лекційних та практичних занять; самостійна робота що передбачена навчальним планом і становить 60 годин.

Відповідно до мети вивчення навчальної дисципліни “Методологія наукових досліджень” при виконанні самостійних завдань студенти займаються не тільки опануванням наукової теорії методологічними підходами, відбувається розробкою авторських наукових теорій з подальшим генеруванням ідей, формулюванням міркувань, узагальненням та апробацією наукових фактів. Набутий досвід проведення самостійних досліджень сприяє удосконаленню необхідних умінь та навичок для професійної наукової діяльності.

3. Структура самостійної роботи

Тема 1. Пошук та обробка первинної інформації в засобах масової інформації. Аналіз та систематизація матеріалу в хронологічному порядку згідно історичного та культурологічного методів.	10
Тема 2. З'ясування актуальності об'єкту дослідження щодо сучасних мистецьких процесів, які проходять не тільки в Україні, а й світі загалом.	10
Тема 3. Визначення предмету дослідження в хронологічних та географічних межах.	10
Тема 4. Створення плану наукової роботи.	10
Тема 5. Обробка збору матеріалу та систематизація його згідно розділів.	10
Тема 6. Написання та апробація статті.	10
Всього	60

4. Тематичний план самостійної роботи

Тема 1. Пошук та обробка первинної інформації в засобах масової інформації. Аналіз та систематизація матеріалу в хронологічному порядку згідно історичного та культурологічного методів.

Завдання

1. Наукове повідомлення на тему «Методологія дослідження інтернет-ресурсів – джерело інформації сучасного мистецтвознавця».

Тема 2. З'ясування актуальності об'єкту дослідження щодо сучасних мистецьких процесів, які проходять не тільки в Україні, а й світі загалом.

Завдання

1. Скласти обґрунтування актуальності об'єкту дослідження.
2. Наукове повідомлення на тему «Поняття актуальності у структурі наукового дослідження».

Тема 3. Визначення предмету дослідження в хронологічних та географічних межах.

Завдання

1. Скласти обґрунтування предмету дослідження згідно хронологічних та географічних меж поширення та розвитку.
2. Систематизувати фактологічний матеріал, що стосується предмету дослідження у форму хронологічної таблиці.

Тема 4. Створення плану наукової роботи.

Завдання

1. На основі методу структуризації об'єкту скласти попередній план наукової роботи.
2. Скласти розгорнутий план-проспект наукової роботи.

Тема 5. Обробка збору матеріалу та систематизація його згідно розділів.

Завдання

1. Збір матеріалу відносно поставлених завдань.
2. Оформлення бібліографічного списку використаної літератури.

Тема 6. Написання та апробація статті.

Завдання

1. Збір матеріалу та визначення предмету дослідження.
2. Написання статті згідно визначеної методології дослідження.

5. Питання для самоконтролю

1. Поняття та значення методології наукового дослідження.
2. Призначення конкретно-наукової методології.
3. Призначення загальнонаукової методології.
4. Суть методів емпіричного дослідження звичаєвого рівня (спостереження, вимірювання, експеримент).
5. Суть методів емпіричного дослідження логічному рівня (аналіз та синтез, індукція та дедукція).
6. Суть методів емпіричного формально-понятійного рівня (поняття, аксіоми, гіпотези, закони, теорії).
7. Наукове пізнання поділяється на рівні: емпіричний і теоретичний.
8. Система методів дослідження.
9. Застосування конкретно наукових методів у мистецтвознавчих дослідженнях.
10. Опис, аналогія, спостереження - методи культурологічного аналізу.
11. Поняття методу в системі регулятивних принципів пізнавальної і практичної діяльності.
12. Методи теоретичного дослідження - ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод.
13. Методологічні принципи системного підходу - цілісність, функціональність, цілеспрямованість, самоорганізація, структурність.

6. Оцінювання результатів самостійної роботи

Контроль самостійної роботи відбувається у формі усних наукових повідомлень, письмових тестувань та оцінювання самостійно виконаних письмових робіт.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи						Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
2	3	2	3	5	5	20

8. Рекомендована література

Базова

1. Антонюк В. С., Полонський Л. Г., Аверченко В. І., Малахов Ю. А. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. К.: НТУУ «КПІ», 2015. 276 с.
2. Важинський С. Е. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 257 с.
3. Вернигора Н. М. Написання сучасної наукової статті: метод. рек. К.: Білий Тигр, 2015. 27 с.
4. Воронкова В. Г., Кириєнко С. І., Ажажа М. А., Гук А. С. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Запоріжжя, 2015. 94 с.
5. Головій В. М., Кузькін Є. Ю., Піддубна Л. В. Основи наукової діяльності: методологія, організація, оформлення результатів: навч. посіб. К.: "Хай-Тек Пресс", 2010. 344 с.
6. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. пос. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.

7. Дикий Н. А., Халатов А. А. Основы научных исследований. К.: Вища школа, 1985. 208 с.
8. Дегтярьов А. В., Кокодій М. Г., Маслов В. О. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 78 с.
9. Дейниченко Г. В., Постнов Г. М. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2014. 115 с.
10. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
11. Зацерковний В. І. Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
12. Каламбет С. В., Іванов С. В., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень. Дніпропетровськ: Герда, 2015. 190 с.
13. Кравець Н. П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К.: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 77 с.
14. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник /О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
15. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид. К. : ЦУЛ, 2011. 144 с.
16. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.
17. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., стереотипне. К. : Алерта, 2017. 622 с.
18. Лопушанський В., Бродська О. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Дрогобич: Вид. від. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 2014. 154 с.
19. Лудченко А. А. Основы научных исследований. К.: Знання, 2000. 114 с.
20. Ніколаєва Л. М. Основи науково-дослідницької роботи Львів: Сполом, 2003. 172 с.
21. Новосьолов, О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г., 2017. 100 с.
22. Мазур О. В., Подвойська О. В., Радецька С. В. Основи наукових досліджень: посіб. для студ. Вінниця : Нова Книга, 2013. 119 с.
23. Матвієнків С. М. Методологія наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ імені Василя Стефаника, 2010. 84 с.
24. Мокін І. Б., Мокін О. Б. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
25. Палеха Ю., Леміш Н. О. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. К.: Видавництво Ліра-К, 2013. 336 с.
26. Партико З. В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації: навч. посіб. Запоріжжя: КПУ, 2015. 235 с.
27. Свердан М. М. Свердан М. Р. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2006. – 352 с.
28. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: Знання, 2005. 309 с.
29. Сукач М. К. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Леся, 2014. 211 с.
30. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків : Федорко, 2014. 407 с.
31. Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Методологія та організація наукових досліджень: пос. до вивч. дисц. Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
32. Черній А. М. Дисертація як кваліфікаційна наукова праця: Посібник /А. М. Черній, за заг. ред. І. І. Ібадуліна. – К.: Арістей, 2004. – 232 с.
33. Шейко В. М. Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 4-те вид., випр. і доп. К.: Знання, 2004. 307 с.
34. Шишка Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовка магістерських і дисертаційних робіт: Навчальний посібник. Харків: Еспада, 2007. 368 с.
35. Щербак Т. І., Важинський С. Е. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

Інформаційні (Інтернет) ресурси

1. Поняття метода і методології наукового пізнання. – Режим доступу: <https://www.google.com/url>

2.Поняття про рівні дослідження. – Режим доступу: <https://www.google.com/url>